

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Obdo/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 1114203560
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Lenka Praženková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1114203560.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lenky Praženkovej a členiek senátu JUDr. Gabriely Mederovej a JUDr. Aleny Prieceleovej v spore žalobcu: J., so sídlom v Šintave, Kúpeľná 599, IČO: 32 347 847, zastúpeného Martinom Černákom, advokátom so sídlom v Bratislave, Zochova 5, proti žalovanému: KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, zastúpenej JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, o plnenie z poistnej zmluvy a o náhradu škody, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Cob/33/2019-256 z 10. decembra 2019 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Cob/33/2019-256 z 10. decembra 2019, ako aj vo výroku I. a vo výroku III. rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 27Cb/15/2014-210 zo 4. septembra 2018 z r u š u j e a v e c v zrušenej časti v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 27Cb/15/2014-210 zo 4. septembra 2018 rozhodol tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 80.000,- eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,50 % ročne zo sumy 80.000,00 eur od 12.08.2013 do zaplatenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Súd ďalej konanie v časti o zaplatenie 23.436,46 eur zastavil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému.

2. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 145 ods. 2, § 470, § 185, § 149, § 151 ods. 1 CSP, § 261 ods. 1 ods. 6, § 340 ods. 1, § 365 ods. 1, § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka, § 822, § 823, § 13 ods. 1, ods. 2, § 454, § 451 ods. 1, § 456, § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 2 písm. a), § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z., § 1 ods. 2 Nariadenia vlády č. 21/2013 Z.z.

3. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že medzi žalobcom a žalovaným došlo k uzavretiu poistnej zmluvy, v rámci ktorej sa žalovaný zaviazal plniť poistné plnenie v zmysle

ustanovení zákona o povinnom zmluvnom poistení. Následne došlo k dopravnej nehode (poistnej udalosti) v dôsledku, ktorej došlo k úmrtiu osoby, ktorej pozostalí si uplatnili svoj nárok na náhradu škody nemajetkovej ujmy priamo voči žalobcovi a tento bol právoplatným rozsudkom Krajského súdu v Trnave zo dňa 26.02.2013 sp. zn. 9Co/423/2012 zaviazaný zaplatiť pozostalým sumu v celkovej výške 80.000,- eur. Súd uviedol, že poškodený môže náhradu škody spôsobenú prevádzkou motorového vozidla požadovať buď od poisteného škodcu alebo od poisťovateľa. V súvislosti s posudzovaním otázky, či náhrada nemajetkovej ujmy mala byť pokrytá povinným zmluvným poistením, konajúci súd vychádzal aj z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 16.12.2015 vydaného vo veci III. ÚS 646/2015, v zmysle ktorého vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom ust. § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Z dôvodu, že žalovaný neplnil náhradu škody za žalobcu, hoci škoda bola krytá uzatvoreným zmluvným poistením, bol súd názoru, že bezdôvodne sa tým s poukazom na ust. § 454 Občianskeho zákonníka obohatil, nakoľko bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám. Žalobca bol práve pre ten prípad, ak by bol povinný plniť náhradu škody spôsobenú prevádzkou motorového vozidla poistený u žalovaného.

4. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2Cob/33/2019-256 z 10. decembra 2019 potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I č. k. 27Cb/15/2014-210 zo 4. septembra 2018 v napadnutej časti a súvisiacom výroku o trovách konania a žalobcovi priznal voči žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

5. Odvolací súd sa nestotožnil s odvolacou námietkou, podľa ktorej súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil právny titul, ako aj premlčaciu lehotu. Žalovaný namietal, že mu nie je zrejmé, ako malo dôjsť na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu, keď žalobca plnil na základe právoplatného rozsudku a žalovaný ako vedľajší účastník v citovanom plnení nebol zaviazaný k žiadnemu plneniu. Odvolací súd zdôraznil, že pre posúdenie nároku žalobcu je potrebné vziať do úvahy konkrétny právny vzťah, z ktorého svoj nárok odvodzuje. Tým je poistná zmluva, predmetom ktorej bolo poistenie náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, z ktorej plynie poistenému právo, aby poisťovateľ za neho poskytol poškodenému poistné plnenie (§ 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení). Žalobca bol síce zaviazaný citovaným rozhodnutím Krajského súdu v Trnave k náhrade nemajetkovej ujmy pozostalým, neznamená to však, že neexistovala povinnosť plniť na strane žalovaného, aj keď vystupoval v citovanom konaní iba ako vedľajší účastník, nakoľko jeho povinnosť plniť vyplýva priamo zo zákona. Zdôraznil, že § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení stanovuje, že poškodený je oprávnený uplatniť si svoj nárok priamo proti poisťovateľovi, čo však nezabavuje poisťovateľa povinnosti plniť poistenému, ak sám náhradu škody uhradí. Podľa odvolacieho súdu sa žalovaný bezdôvodne obohatil tým, že neplnil, čo mal podľa zákona a poistnej zmluvy plniť sám, resp. mal plniť namiesto poisteného.

6. Podľa odvolacieho súdu argumentujúc § 454 Občianskeho zákonníka, žalobca sa oprávnenne domáhal od žalovaného, aby na základe citovaného rozhodnutia plnil za neho poškodeným. Ako bolo konštatované aj v citovanom rozhodnutí, žalobca nemohol ovplyvniť, že poškodení neoznačili poisťovňu ako žalovaného, ale iba ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného v súlade s vtedy platným § 93 OSP. Postavenie žalovaného ako vedľajšieho účastníka v citovanom konaní však preukazuje, že išlo o subjekt, ktorý mal právny záujem na výsledku konania a z toho mu vyplývali aj práva a povinnosti ako účastníkovi konania s tým, že konal sám za seba. Podľa súdnej praxe poisťovne mali právny záujem na víťazstve poisteného v sporoch o náhradu škody, ktorú zažalovaný spôsobil poistenému. Bolo tomu tak z dôvodu, že poisťovňa ako vedľajší účastník si bola vedomá svojej povinnosti plniť namiesto poisteného. Na základe uvedeného odvolací súd skonštatoval, že existovala povinnosť žalobcu plniť titulom náhrady škody voči poškodeným a na druhej strane existovala zákonná povinnosť žalovaného plniť za poisteného. Ak teda žalovaný neplnil, čo mal plniť podľa zákona a preukázaného nároku sám, došlo na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu. Nárok žalobcu nebolo možné posúdiť ako nárok na náhradu škody, keďže aktívne legitimovaným na uplatnenie nároku podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., bol iba poškodený.

7. Ohľadne namietanej pasívnej vecnej legitímácie žalovaného odvolací súd poukázal na vývoj právneho názoru všeobecných súdov súvisiaci s judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorého je možné pozostalým obetiam dopravnej nehody priznať nároky z nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka voči poisťovateľovi, t.j. táto nemajetková ujma je krytá povinným zmluvným poistením a zároveň zhodnotil, že súd prvej inštancie správne citoval uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 16.12.2015 vydané vo veci III. ÚS 646/2015, ktorý v rámci svojho odôvodnenia uvádza rozsudok Súdneho dvora vo veci sp. zn. C-22/12 z 24. októbra 2013. Argumentoval tým, že aj keď ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať judikatúru všeobecných súdov (ako je uvedené v odôvodnení uznesenia), jeho názor vyslovený v predmetnom uznesení možno pokladať za názor vyššej právnej autority použiteľný v skutkovo obdobných veciach. Podľa neho je potrebné hľadiť na judikatúru, ktorá nezohľadňovala, že predmetom krytia povinného zmluvného poistenia je aj nemajetková ujma, za prekonanú, keďže súdy sú podľa hore uvedených rozhodnutí ESD povinné pri uplatňovaní vnútroštátneho práva a najmä ustanovení právnej úpravy osobitne prijatej s cieľom vykonania požiadaviek smernice vykladať vnútroštátne právo v maximálnej možnej miere vo svetle znenia a účelu predmetnej smernice na dosiahnutie smernicou sledovaného cieľa. Zákon o povinnom zmluvnom poistení je teda potrebné vykladať „eurokonformne“.

8. Podľa odvolacieho súdu bolo pre posúdenie predmetného nároku podstatné, že citovanými právoplatnými rozhodnutiami Okresného súdu Galanta a Krajského súdu v Trnave bolo rozhodnuté, že došlo k zásahu do osobnostných práv pozostalých a bola im priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá sa odškodňuje v rámci náhrady škody. Bolo nesporné, že za škodu zodpovedá podľa § 427 Občianskeho zákonníka žalobca, atribúty zodpovednosti musia byť splnené vo vzťahu k škodcovi, čo bolo v citovaných konaniach preukázané. Príčinnú súvislosť treba vidieť v tom, že poisťná udalosť t.j. dopravná nehoda zavinená škodcom, ktorý mal povinné zmluvné poistenie, neoprávnené zasiahlo do chránených osobnostných práv pozostalých. Konštatoval, že poškodení v tomto prípade svoj nárok preukázali, pričom povinnosť žalovaného ako poisťovateľa plniť, vyplýva z osobitného zákona.

9. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňoval ustanovením § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa neho súdy nižšej inštancie nesprávne právne posúdili otázku charakteru vzťahu žalobcu a žalovaného, charakteru „nároku“ žalobcu proti žalovanému z titulu poisťnej zmluvy, a s tým súvisiaceho posudzovania otázky premlčania takého nároku, ktorý je jednoznačne nárokom na poisťné plnenie s de iure objektívne stanovenou premlčacou dobou od momentu poisťnej udalosti, ale až od momentu úhrady zo strany žalobcu (ako pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom žalobca plnil to, čo mu bolo výlučne uložené na základe rozhodnutia Okresného súdu Galanta).

10. Argumentoval tým, že na základe rozhodnutia Okresného súdu Galanta bol žalobca zaviazaný plniť a aj tak urobil, pričom on ako žalovaný nebol zaviazaný k nijakému plneniu, ktoré by za neho bol býval uhradil žalobca. Vyjadril, že potom námietku premlčania vo vzťahu k žalobcovi je nevyhnutné posudzovať podľa § 104 Občianskeho zákonníka a v tejto spojitosti poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5Co/306/2012, podľa ktorého „začiatok plynutia premlčacej doby Občiansky zákonník v zmysle § 104 stanovuje na rok po poisťnej udalosti a od toho dňa potom plynie trojročná objektívna premlčacia lehota. Pokiaľ žalobca poukazuje na to, že v danom prípade by sa malo aplikovať ustanovenie § 106 Občianskeho zákonníka, odvolací súd mal za to, že v danom prípade nejde o nárok žalobcu na náhradu škody, ale uplatňuje si voči žalovanému práva na plnenie z poistenia, a preto neprichádza aplikácia § 106 vo vzťahu k plynutiu a dĺžke premlčacej doby do úvahy.“ Ďalej uviedol, že „pokiaľ žalobca poukazuje na to, že nemohol uplatniť svoj nárok voči žalovanému predtým, ako bolo právoplatne rozhodnuté vo veci sp. zn. 3C/78/2008, okresný súd uviedol, že vzhľadom na to, že primárnu zodpovednosť za vzniknutú škodu má ten, kto za škodu zodpovedá (v prípade poistenia poistený), je tento v prípade odmietnutia poskytnutia poisťného plnenia poisťiteľom povinný nahradiť vzniknutú škodu a až následne si môže uplatniť nárok na vzniknuté plnenia voči poisťiteľovi. Vzhľadom na § 100, § 104 Občianskeho zákonníka však k uplatneniu nároku musí dôjsť v rámci objektívnej premlčacej doby.“

11. Vzhľadom na vyššie podľa žalovaného došlo zo strany súdov nižšej inštancie k nesprávnemu právnemu posúdeniu začiatku a konca plynutia premlčacej doby, keďže k poistnej udalosti - dopravnej nehode, došlo dňa 18.01.2008. Podľa žalovaného premlčacia doba podľa § 104 Občianskeho zákonníka uplynula dňa 19.01.2013.

12. Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietne.

13. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že poisťovateľ sa nemôže zbaviť svojej povinnosti plniť tým, že tretia osoba poistenému uhradila to, čo poškodenému z titulu svojej zodpovednosti za škodu poistený zaplatil. Poistený, ktorý uhradil škodu, za ktorú zodpovedá priamo poškodenému, má proti poisťovateľovi právo na úhradu vyplatenej čiastky až do výšky, do ktorej by bol inak povinný plniť poškodenému poisťovateľ (viď rozsudok Najvyššieho súdu ČR č. k. 23Cdo/4058/2015 zo dňa 23.08.2016). Právnym dôvodom, ktorý vznikol na strane žalobcu voči žalovanej po tom, ako žalobca plnil náhradu škody poškodeným, bolo vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1 v spojení s § 454 Občianskeho zákonníka, v prípade ktorého sa moment začatia plynutia trojročnej premlčacej doby viaže na okamih, keď k bezdôvodnému obohateniu došlo (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka). V prípade zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je to práve poškodený, ktorý je zo zákona určeným subjektom oprávneným na uplatnenie poistného plnenia voči poisťovateľovi (§ 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla), a len poškodený je aktívne vecne legitimovaným subjektom na uplatnenie nároku voči poisťovateľovi v konaní pred súdom. V tomto prípade sa uplatňuje premlčacia doba podľa § 106 Občianskeho zákonníka (§ 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení). V porovnaní s tým je však odlišné postavenie subjektu zodpovedného za škodu, ktorý sa nemôže v súdnom konaní úspešne domôcť poistného plnenia voči poisťovateľovi. Vzhľadom na to uviedol, že súdy nižšej inštancie vec správne posúdili, ak nárok žalobcu uplatnený v konaní voči žalovanej posúdili ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, a rovnako správne posúdili neodôvodnenosť námietky premlčania vznesenej žalovanou. Navrhol aby dovolací súd dovolanie podané žalovaným odmietol a priznal mu nárok na náhradu trov konania.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s ust. § 429 ods. 1 CSP, skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP veta pred bodkočiarkou), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok prvoinštančného súdu v rozsahu napadnutom dovolaním zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie v zrušenej časti na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu. Výnimočnosť tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti v Civilnom sporovom poriadku. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

16. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri riešení ktorej sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie

právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

18. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

19. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, teda tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá ešte rozhodovacej praxi odvolacieho súdu nebola vyriešená.

20. Pri dovolacom dôvode vyvedenom z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, je dovolateľ povinný tento dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 08.06.2017, sp. zn. 3Cdo/52/2017).

21. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP predpokladá, aby dovolací súd posúdil, či ide o právnu otázku, ktorú dovolací súd dosiaľ neriešil, či na jej vyriešení rozhodnutie odvolacieho súdu od záviselo, a preto je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP teda je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti, doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie vecí odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Zároveň platí, že právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca (kľúčová) pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, a ani akademické otázky, ktoré nemajú vôbec súvis s rozhodovaným sporom.

22. Dovolací súd konštatuje, že z obsahu dovolania žalovaného možno vyvodiť, že namieta nesprávne právne posúdenie otázky týkajúcej sa charakteru vzťahu žalobcu a žalovaného, konkrétne charakteru „nároku“ žalobcu proti žalovanému z titulu poisťnej zmluvy, a s tým súvisiaceho posudzovania otázky premlčania takeého nároku, ktorý je podľa dovolateľa jednoznačne nárokom na poistné plnenie (ako konštatovali aj konajúce súdy), s de iure objektívne stanovenou premlčacou dobou od momentu poisťnej udalosti (ktorú už konajúce súdy ignorovali). Žalovanému nebolo tiež zrejmé, na základe akej úvahy súdy nižšej inštancie dospeli k záveru, že pokiaľ nárok žalobcu je nárokom na plnenie z poisťnej zmluvy, prečo do otázky premlčania neaplikujú objektívne stanovenú premlčaciu dobu od dátumu dopravnej nehody podľa § 104 Občianskeho zákonníka, ale až od momentu úhrady zo strany žalobcu (t.j. de facto akoby sa malo jednať o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia). Inak povedané žalovaný namieta nesprávne právne posúdenie súdov nižšej inštancie, keďže nárok žalobcu uplatnený v konaní voči nemu ako žalovanému posúdili ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia a v tej spojitosti sa podľa neho následne dopustili nesprávneho právneho posúdenia námietky premlčania a z neho vyplývajúce nesprávne určenie začiatku a konca plynutia premlčacej doby.

23. Dovolací súd konštatuje, že odpoveď na otázku, ktorú nastolil dovolateľ, nebola doposiaľ výslovne judikovaná, čo opodstatňuje prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, pričom platí v zmysle rozhodovacej činnosti ústavného súdu, že nie je potrebné požadovať od dovolateľa, aby pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 CSP špecifikoval, ktorý z alternatívnych dôvodov prípustnosti dovolania podaného pre právne posúdenie vecí si uplatňuje, a v nadväznosti na to, aby ho doložil buď konkrétnou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu, od ktorej sa dovolací súd odchyľil, tvrdením o absencii rozhodovacej praxe, alebo konkretizáciou rozdielnosti v rozhodovaní odvolacieho súdu. Povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti dovolania dovolateľom viazaný a skúma ju aj sám.

24. Vzhľadom k tomu, že vyššie uvedené náležitosti dovolanie žalovaného spĺňa, dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je v danom prípade procesne prípustné podľa § 421 ods. 1

písm. b/ CSP; následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (teda či ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci).

25. Podľa § 454 zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám.

26. Podľa § 822 OZ z poistenia zodpovednosti za škody má poistený právo, aby v prípade poistnej udalosti poistiteľ za neho nahradil podľa poistných podmienok škodu, za ktorú poistený zodpovedá.

27. Podľa § 823 OZ náhradu platí poistiteľ poškodenému; poškodený však právo na plnenie proti poistiteľovi nemá, ak osobitné predpisy neustanovujú inak.

28. Podľa § 100 ods. 1 OZ právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

29. Podľa § 101 OZ pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

30. Podľa § 104 OZ pri právach na plnenie z poistenia začína plynúť premlčacia doba za rok po poistnej udalosti.

31. Podľa § 107 ods. 1 OZ právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

32. Podľa § 397 zákona č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník (ďalej len „ObZ“) ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

33. Podľa § 4 zákona č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „zákon o povinnom zmluvnom poistení“) poistenie zodpovednosti sa vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve (ods. 1). Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu

a) škody na zdraví a nákladov pri usmrtení,

b) škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou vecí,

c) účelne vynaložených nákladov spojených s právnym zastúpením pri uplatňovaní nárokov podľa písmen a), b) a d), ak poisťovateľ nesplnil povinnosti uvedené v § 11 ods. 6 písm. a) alebo písm. b) alebo poisťovateľ neoprávnene odmietol poskytnúť poistné plnenie, alebo neoprávnene krátil poskytnuté poistné plnenie,

d) ušlého zisku (ods. 2).

34. Podľa § 15 zákona o povinnom zmluvnom poistení náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať (ods. 1). Na premlčanie nároku na náhradu škody proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila (ods. 2).

35. Kľúčovou otázkou v predmetnej veci bolo, či právnym dôvodom pohľadávky žalobcu voči žalovanému je bezdôvodné obohatenie žalovaného na úkor žalobcu podľa § 454 OZ a s tým súvisiace právne posúdenie aj premlčacej lehoty v súlade s § 107 ods. 1 OZ, alebo ako uvádza žalovaný, že nárok uplatnený žalobcom predstavuje právo vyplývajúce z poistného plnenia, a preto by sa pri posúdení námietky premlčania malo postupovať v zmysle § 104 OZ. Dovolací súd dospel k záveru, že súde nižšej inštalcie sa pri riešení týchto právnych otázok dopustili nesprávneho právneho posúdenia.

36. Z ustanovenia § 822 OZ vyplýva, že pri poistení zodpovednosti za škodu poistiteľ v prípade poistnej udalosti nahradí za poisteného škodu, za ktorú poistený zodpovedá škodcovi. Poistiteľ teda podľa poistných podmienok preberá za poisteného povinnosť nahradiť poškodenému škodu. Je len logické, že podľa § 823 OZ platí všeobecná zásada, že náhradu platí poistiteľ poškodenému. Zaplatením náhrady škody za poisteného sa poistiteľ nestáva zodpovednostným subjektom namiesto poisteného, ani nejde o prevzatie dlžoby poisteného voči poškodenému, ktorá mu vznikla zo zodpovednosti za škodu. Dôsledkom tejto skutočnosti je, že poškodený nemá priame právo na plnenie proti poisťovateľovi. Poškodený musí svoje právo na náhradu škody uplatniť voči tomu, kto za škodu zodpovedá, t.j. voči poistenému. Poistiteľ potom plní poškodenému namiesto poisteného. Iba výnimočne má poškodený priame právo na náhradu škody voči poisťovateľovi, a to vtedy, ak tak ustanovujú osobitné predpisy. Takýmto osobitným predpisom je napr. zákon č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej v texte označený aj len ako „zákon o povinnom zmluvnom poistení“), ktorého aplikácia pre posúdenie vzťahu z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla pripadá i v tomto prípade do úvahy.

37. Z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, má poistený právo, aby náhradu škody spôsobenú prevádzkou motorového vozidla hradil poisťovateľ priamo poškodenému (§ 4 a § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení), pričom poškodený má nárok (na rozdiel od úpravy v § 823 OZ, ktorá však na možnú osobitnú úpravu odkazuje) uplatniť si právo na jej náhradu priamo voči poisťovateľovi (§ 15 ods. 1, veta druhá zákona o povinnom zmluvnom poistení). Poškodený pri škode spôsobenej mu prevádzkou motorového vozidla tak má právo uplatniť si jej náhradu voči zodpovednému subjektu - škodcovi (§ 420, resp. § 427 a nasl. OZ), ale aj priamo voči poisťovateľovi (§ 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že poškodený má možnosť voľby, či si uplatní nárok na náhradu škody spôsobenej mu prevádzkou motorového vozidla iba voči škodcovi, či priamo voči poisťovateľovi z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti škodcu za škodu spôsobenú motorovým vozidlom alebo si svoj nárok uplatní voči obojm týmto subjektom súčasne. Plnenie na náhradu škody mu však patrí len jedenkrát, teda plnenie jedného z týchto subjektov (poisťovateľ, poistený/škodca) spôsobuje zánik nároku na náhradu škody poškodeného voči druhému subjektu (solučné účinky plnenia poskytnutého poškodenému jedným z týchto povinných subjektov v o vzťahu k povinnosti druhého povinného subjektu plniť poškodenému).

38. Vzťahy medzi škodcom, poškodeným a poisťovateľom navzájom je potrebné rozlišovať. Zatiaľ čo vzťah poškodeného a škodcu je vzťahom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (vyplývajúci z § 427 a nasl. OZ), tak vzťah medzi poisťovateľom a poisteným škodcom je vzťahom z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovým vozidlom (zák. č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla). Tento vzťah medzi poisťovateľom a poisteným škodcom je určený a vzájomné plnenie je limitované zákonnými i zmluvnými poistnými podmienkami, ktoré upravujú napr. do akých limitov je poisťovateľ povinný a komu plniť pri nastaní náhodnej poistnej udalosti, prípadne v akých prípadoch a do akého rozsahu si môže, ak za poisteného škodu nahradí, uplatniť poisťovateľ regresný nárok voči poistenému škodcovi a pod. Vzťah poškodeného a poisťovateľa škodcu je vzťahom špecifickým vyplývajúcim zo záväzku poisťovateľa z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla voči poistenému škodcovi plniť náhradu škody priamo poškodenému, pričom poškodenému osobitný zákon o povinnom zmluvnom poistení dáva i priamy nárok voči poisťovateľovi na plnenie, ktorým mu bude táto škoda nahradená (v § 15 ods. 1). Povinnosť poisťovateľa plniť poistné plnenie priamo poškodenému je teda záväzkom poisťovateľa voči poistenému (škodcovi) vyplývajúci z ich zmluvného poistného vzťahu (§ 823 OZ; § 4 a § 15 ods. 1 veta prvá zákona o povinnom zmluvnom poistení), teda plní poškodenému aj keď si tento priamo náhradu škody voči nemu neuplatní. Táto povinnosť mu vyplýva z poistnej zmluvy uzavretej so zodpovedným škodcom ako poisteným, resp. zo zákona o povinnom zmluvnom poistení. V prípade, že si poškodený uplatní priamo nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, prípadné premlčanie tohto nároku sa posudzuje podľa rovnakej právnej úpravy ako platí na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila, t.j. premlčanie priameho nároku

poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, ako aj nároku na náhradu škody voči zodpovedajúcemu škodcovi podľa § 427 OZ sa posudzuje podľa ustanovení o behu premlčacej lehoty pri náhrade škody upravenej v Občianskom zákonníku, teda podľa § 106 OZ (na ktoré ustanovenie odkazuje zákonná poznámka č. 22 pri § 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Z § 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení (a poznámky k nemu) teda jednoznačne vyplýva, že na premlčanie nároku poškodeného voči poisťovateľovi sa neaplikuje § 104 OZ. Nárok poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi a nárok na náhradu tejto škody voči škodcovi sa však premlčujú samostatne. Poškodený preto v snahe predísť premlčaniu nároku si musí svoj nárok uplatniť voči každému povinnému subjektu včas (viď napr. rozhodnutie NS SR sp. zn. 2MCD0/9/2013 z 27. augusta 2014). Uplatnenie nároku len voči jednému z povinných subjektov (napr. len voči škodcovi) neznamená uplatnenie nároku aj voči druhému povinnému subjektu (napr. voči poisťovateľovi). Medzi poškodeným a poisťovateľom aj v prípade priameho nároku poškodeného na náhradu škody podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, nejde o vzťah zodpovednosti za škodu, nakoľko zodpovednostný vzťah vzniká len medzi poškodeným a tým, kto mu spôsobil škodu, teda škodcom (poisťovňa ním nie je). Poškodený sa ani nestáva účastníkom právneho vzťahu z poistenia škodcu (neviaže ho zmluva o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, nie je jej účastníkom a ani sa nestáva účastníkom tohto vzťahu po poistnej udalosti), má len v zmysle osobitného predpisu priznaný osobitný priamy nárok voči poisťovateľovi na náhradu škody spôsobenej poisteným škodcom. Priamy nárok poškodeného voči poisťovateľovi zo zákonného zmluvného poistenia škodcu upravený v § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení je posilnením postavenia poškodeného pri tomto type náhrady škody. Ide o zvýšenú ochranu poškodeného, aby jeho právo na náhradu škody bolo garantované aj vtedy, ak poistený porušil poistnú zmluvu takým spôsobom, že by poisťovateľ vo vzťahu k nemu síce mohol odmietnuť plnenie z poistenia zodpovednosti, ale nemôže tak urobiť vo vzťahu k poškodenému.

39. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na svoje rozhodnutie zo dňa 28. apríla 2005, sp. zn. 3Cdo/38/2005, v ktorom uviedol, že záväzok poisťovne nahradiť škodu za poisteného je záväzkom voči poistenému, nie voči poškodenému. Poisťovňa nie je zodpovedná za škodu spôsobenú škodcom, je však povinná plniť za (zodpovedného) poisteného, ktorý u nej uplatnil právo vyplývajúce mu z poistného vzťahu (aby poisťovňa v prípade poistnej udalosti plnila poškodenému). Dovolací súd pre úplnosť uvádza, že v uvedenom rozhodnutí najvyššieho súdu bola vec právne posudzovaná, vzhľadom na skutkové okolnosti veci, podľa vyhl. č. 423/1991 Zb., o zákonnom poistení za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá upravovala právo poškodeného na plnenie od poisťovne čiastočne odlišne, ako je to upravené v zák. č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Podľa vyhl. č. 423/1991 Zb., bol priamy nárok poškodeného voči poisťovateľovi možný len vo vyhláškou stanovených prípadoch (podľa § 7 ods. 1 vyhl. č. 423/1991 Zb., náhradu platí poisťovňa poškodenému; poškodený však nemá právo na plnenie proti poisťovni, s výnimkou prípadov uvedených v § 3 ods. 4, § 8 a § 9 ods. 2. Ak poistený nesúhlasí, aby sa plnilo poškodenému, môže zložiť poisťovňa plnenie do úschovy na súde. Ak poistený ani po výzve a v lehote určenej poisťovňou jej neoznámí námietky proti výplate náhrady škody, poisťovňa ju poškodenému vyplatí. Podľa § 7 ods. 3 cit. vyhl. ak poistený nahradil priamo poškodenému škodu alebo jej časť, má právo, aby mu poisťovňa uhradila ním nahradenú škodu, a to až do výšky, v akej bola povinná nahradiť škodu poškodenému za poisteného, ak nejde o prípady podľa § 5.), zatiaľ čo v § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla nie je priamy nárok poškodeného na náhradu škody voči poisťovateľovi ničím obmedzený. Ďalším rozdielom je to, že zák. č. 381/2001 Z.z., neobsahuje výslovnú úpravu nároku poisteného, aby mu poisťovateľ nahradil to plnenie, ktoré škodca poškodenému priamo poskytol na náhradu škody (ako to bolo upravené v § 7 ods.3 vyššie uvedenej vyhlášky). V časti posúdenia jednotlivých vzťahov dotknutých subjektov je však možné na právne závery vyššie uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu prihladiť.

40. Aj napriek tomu, že zákon č. 381/2001 Z.z., výslovne neupravuje nárok poisteného voči poisťovateľovi na náhradu toho, čo priamo poistený (škodca) ako náhradu škody spôsobenej

prevádzkou motorového vozidla uhradil poškodenému, zmyslu a účelu právnej úpravy, ktorou je poistná ochrana zodpovednej osoby (poisteného) a jej právo, aby za neho poisťovateľ náhradu škody zaplatil priamo poškodenému, by odporoval taký názor, podľa ktorého by poistený nemal právo, aby mu poisťovateľ uhradil to, čo poškodenému na náhradu škody poistený (škodca) ako priamy zodpovedný subjekt zaplatil, teda, že by nemal nárok na refundáciu takéhoto plnenia (regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi, ktorý neplnil poškodenému, hoci plniť mal). Všeobecné poistné podmienky pre poistenie zodpovednosti za škodu spravidla stanovujú, že v prípade náhrady škody priamo škodcom poškodenému, ak tento nárok spadá pod rozsah poisteného krytia, bude táto úhrada škodcovi (poistenému) zo strany poisťovne kompenzovaná. Ak si poškodený svoj nárok na náhradu škody žalobou uplatní iba voči poistenému (škodcovi), nemá to žiaden vplyv na poistný vzťah medzi poisteným a poisťovateľom a ani právne postavenie poisteného sa tým nemôže zhoršiť. Poistený preto môže následne od poisťovateľa žiadať náhradu toho, čo na základe súdneho rozhodnutia poškodenému z titulu jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uhradil (viď obdobne uznesenie NS SR sp. zn. 4Cdo/5/2020 z 21. októbra 2020). Hodnotovému výkladu práva a spravodlivému usporiadaniu vzájomných vzťahov (čl. 3 a čl. 4 CSP) vyplývajúcich z uzavretej poistnej zmluvy, ako aj z účelu zákona č. 381/2001 Z.z., jednoznačne zodpovedá záver, že poistený takéto regresné právo voči poisťovateľovi má, avšak maximálne do výšky v akej bol poisťovateľ povinný uhradiť náhradu škody poškodenému. Tento nárok poisteného (škodcu) nie je nárokom z bezdôvodného obohatenia, ako nesprávne uzavreli sudy nižšej inštancie. Uvedli, že skutková podstata upravená v § 454 OZ upravuje prípad, keď niekto plní dlh za iného, pričom predpokladom tejto skutkovej podstaty je určitý dlh dlžníka, ktorý uhradí tretia osoba bez toho, aby bola zo zákona alebo zo zmluvy na to voči dlžníkovi povinná. O takýto prípad však nejde, pretože ak škodca - poistený poškodenému uhradil náhradu škody spôsobenej mu prevádzkou motorového vozidla, plnil ako osoba na to povinná z titulu jeho zodpovednosti za ním spôsobenú škodu (§ 427 a nasl. OZ). T.j. plnil svoju povinnosť, a preto u neho nešlo o plnenie bez právneho dôvodu.

41. V predmetnej veci bol žalobca na základe rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 9Co/423/2012-258 zo dňa 26.2.2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Galanta č. k. 7C/21/2010-214 zo dňa 7.8.2012 (ďalej len právoplatný rozsudok) zaviazaný (v tom súdnom konaní v postavení žalovaného v 2. rade) zaplatiť poškodeným náhradu nemajetkovej ujmy celkom vo výške 80.000,- eur v lehote do 3 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia podľa § 13 ods. 2 OZ. Žalovaný po ukončení súdneho konania na Okresnom súde Galanta sp. zn. 7C/21/2010, kde vystupoval ako vedľajší účastník žalovaného v 2. rade a na základe výzvy žalobcu (ktorý vystupoval v citovanom súdnom konaní v pozícii žalovaného v 2. rade) odmietol plniť poistné plnenie s odôvodnením, že súčasťou povinného zmluvného poistenia nie je náhrada nemajetkovej ujmy. K tomuto dôvodu poisťovateľa dovolací súd poznamenáva, že táto otázka už bola judikatórne vyriešená v R 61/2018, podľa ktorého škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Keďže však táto otázka nebola predmetom dovolacích námietok, dovolací súd sa jej v tomto rozhodnutí ďalej nevenuje.

42. Sudy nižšej inštancie na základe vyššie uvedeného právoplatného rozhodnutia a na základe vykonaného dokazovania v tomto súdnom konaní dospeli k záveru, že nárok škodcu (žalobcu ako poisteného) je nárokom z bezdôvodného obohatenia (§ 454 OZ). S daným právnym názorom podľa dovolacieho súdu však, ako už bolo vyššie uvedené, nemožno súhlasiť, nakoľko o bezdôvodnom obohatení možno hovoriť iba v prípade, ak osoba poskytujúca plnenie, tak urobila bez právneho dôvodu. Vzhľadom na poistením nezasiadnutý záväzkovo-právny vzťah zo spôsobenej škody medzi škodcom a poškodeným nemožno hovoriť o plnení bez právneho dôvodu zo strany škodcu, nakoľko ak škodca plnil poškodenému/poškodeným tak plnil z titulu jeho zodpovednosti za spôsobenú škodu a navyiac v tomto prípade aj na základe právoplatného rozsudku. Ako už bolo uvedené z ustanovenia § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení vyplýva výnimka (oproti § 823 OZ), podľa ktorej poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody voči škodcovi, ale aj proti poisťovateľovi, k čomu však v danom prípade nedošlo, nakoľko žalovaný ako poisťovateľ vystupoval v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/21/2010 len ako vedľajší účastník žalovaného v 2. rade.

43. Vzhľadom na vyššie uvedené preto dovolací súd konštatuje, že v predmetnom prípade súdy nižšej inštancie dospeli k nesprávnemu právnemu posúdeniu, keď nárok uplatnený žalobcom posúdili ako bezdôvodné obohatenie poisťovateľa. V tejto súvislosti dovolací súd opätovne poukazuje na znenie § 4 a § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení, z ktorého vyplýva právo poisteného, aby poisťovateľ za neho hradil škodu priamo poškodenému a navyš aj pre poškodeného priamy nárok na plnenie od poisťovateľa, ako aj na § 427 OZ, z ktorého vyplýva povinnosť škodcu nahradiť ako zodpovedný subjekt poškodenému spôsobenú škodu prevádzkou dopravného prostriedku. Je na poškodenom voči komu si svoj nárok na náhradu škody uplatní. Poistený je však povinný vznik škodovej udalosti poisťovateľovi bez ohľadu na voľbu poškodeného oznámiť, a to v lehote 15 dní (ak nastala na území SR) od jej vzniku (§ 10 ods. 1 písm. a/ zákona o povinnom zmluvnom poistení). Taktiež je povinný mu oznámiť, že si u neho poškodený uplatnil svoj nárok na náhradu škody (§ 10 ods. 3 písm. a/ a c/ zákona o povinnom zmluvnom poistení). Poistený má podľa § 4 ods.4 zákona o povinnom zmluvnom poistení právo, aby poisťovateľ za neho poskytol poškodenému poistné plnenie v rozsahu podľa § 4 odseku 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení, ak ku škodovej udalosti, pri ktorej táto škoda vznikla a za ktorú poistený zodpovedá, došlo v čase trvania poistenia zodpovednosti. Poisťovateľ je povinný poskytnúť poistné plnenie (poškodenému) do 15 dní po skončení prešetrovania potrebného na zistenie rozsahu povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie alebo po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody poisťovateľovi, ak z tohto rozhodnutia nevyplýva iná lehota na poskytnutie poistného plnenia (§ 11 ods. 7 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Poistený nemá však v zákone upravenú možnosť na vynútenie splnenia uvedenej povinnosti od poisťovateľa. Priamy nárok na poistné plnenie má len poškodený. V prípade, že poisťovateľ neuhradí preukázanú náhradu škody poškodenému, nesplní si tak vlastne záväzok voči poistenému z poistnej zmluvy, a tak poistenému, pokiaľ škodu poškodenému nahradí sám, vznikne voči poisťovateľovi nárok na náhradu tohto plnenia (regresný nárok poisteného). Táto náhrada plnenia patrí poistenému buď v celom uhradenom rozsahu alebo len v rozsahu poistných a zákonných limitov, ak si poisťovateľ uplatní právo na zníženie plnenia - ako právo zodpovedajúce jeho nároku na úpravu výšky plnenia v rozsahu poistných limitov, či v rozsahu nárokov poisťovateľa voči poistenému vyplývajúcim z jeho práva voči poistenému odmietnuť sčasti alebo úplne plnenie v prípadoch upravených v § 5, 7 zák. č. 381/2001 Z.z., alebo v rozsahu jeho nároku na úpravu plnenia v dôsledku naplnenia predpokladov inak zodpovedajúcim regresnému nároku poisťovne voči poistenému podľa § 12 zák. č. 381/2001 Z.z. Toto právo na zníženie plnenia poisťovateľ voči poistenému podľa § 12 zák. č. 381/2001 Z.z., si musí poisťovateľ uplatniť, pretože súd sám uvedené neskúma a na uvedené neprihliada z úradnej moci (viď R 64/2020).

44. Dovolací súd teda dospel k záveru, že žalobcom uplatnený nárok voči poisťovateľovi je nárokom regresným, vyplývajúcim z poistenia zodpovednosti žalobcu za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorý nahrádza plnenie poisteného poskytnuté poškodenému na náhradu škody spôsobenej motorovým vozidlom poisteného škodcu - žalobcu a nie nárokom z bezdôvodného obohatenia. Podstatou tohto druhu poistenia zodpovednosti za škodu je totiž právo poisteného (škodcu), aby za neho poistiteľ nahradil poškodenému to, čo je mu on sám povinný plniť z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (§ 427 OZ, § 4, § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z.z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla). Regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi nie je ani nárokom na náhradu škody, pretože ak poistený spôsobí škodu, je za spôsobenú škodu zodpovedný (je povinný škodu nahradiť) a poisťovateľ sa nestáva osobou zodpovednou za škodu na miesto neho. Poistený však má v zmysle zákonnej úpravy poistenia jeho zodpovednosti za škodu nárok, aby v zmysle uzavretej poistnej zmluvy o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla poisťovateľ za neho nahradil poškodenému preukázané nároky na náhradu škody. Podstatným vo vzťahu poisťovateľ a poistený je práve dohodnutý poistný vzťah (záonné i zmluvné poistné podmienky), pretože ten limituje rozsah povinnosti poisťovateľa plniť poškodenému, možnosti odmietnutia plnenia vo vzťahu k poistenému, ale aj rozsah prípadného regresného nároku poisťovateľa voči poistenému, ak poisťovateľ za poisteného plní priamo poškodenému. Z práv a povinností vyplývajúcich z poistného vzťahu možno vyvodit' aj rozsah regresného nároku poisteného voči poisťovateľovi, ak plnil poistený priamo poškodenému, pričom poisťovateľ plnenie poškodenému neposkytol. Právo zodpovedajúce regresnému nároku si tak

poisťovateľ, ako aj škodca musia vzájomne uplatniť. Poistený (škodca) má voči poisťovateľovi nárok na úhradu plnenia poskytnutého poškodenému na náhradu škody (čo vyplýva z jeho práva, aby náhradu škody za neho plnil poisťovateľ priamo poškodenému - § 4, § 15 ods. 1 veta prvá zákona o povinnom zmluvnom poistení), avšak v prípade uplatnenia nárokov poisťovateľa zodpovedajúcim právom poisťovateľa odmietnuť sčasti alebo celé plnenie (§ 5, § 7 zákona o povinnom zmluvnom poistení), prípadne zodpovedajúcim právom poisťovateľa na náhradu plnenia podľa § 12 zákona o povinnom zmluvnom poistení, môže byť výška tejto regresnej náhrady poistenému nižšia ako plnil poškodenému na náhradu škody, prípadne žiadna. Teda, ak poistený (škodca) plní priamo poškodenému, tak poisťovateľ je mu povinný nahradiť toto jeho plnenie s tým, že môže voči nemu uplatniť výhrady v rozsahu poistných limitov, resp. v rozsahu zníženom o plnenie, ktoré môže poisťovateľ voči poistenému sčasti alebo celkom odmietnuť plniť zo zmluvných alebo zákonných dôvodov, alebo ktoré by inak mohol uplatniť v rámci nároku vyplývajúceho z § 12 zákona o povinnom zmluvnom poistení (regresný nárok poisťovateľa). T.j. plnenie poisťovateľa voči poistenému, ktorý uhradil sám náhradu škody poškodenému, nemusí byť v konečnom dôsledku v rovnakej výške, ako bola uhradená náhrada škody poisteným poškodenému.

45. V tejto spojitosti je potrebné nároky poškodeného odlišovať od úpravy vzťahu medzi poisteným a poisťovateľom. V danom prípade nastala situácia, keď poškodený si uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku poistnej udalosti spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, avšak iba voči škodcovi (žalobcovi/poistenému) a poisťovateľa označil len za vedľajšieho účastníka konania s tým, že Okresný súd Galanta na základe rozsudku č. k. 7C/21/2010-214 zo dňa 7.8.2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 9Co/423/2012-258 zo dňa 26.2.2013 zaviazal škodcu (žalobcu) zaplatiť poškodeným náhradu nemajetkovej ujmy celkom vo výške 80.000,- eur. Teda z uvedeného vyplýva, že poškodený si uplatnil nárok na náhradu škody len voči zodpovednostnému subjektu - žalobcovi ako škodcovi. Skutočnosť, že na základe právoplatného rozhodnutia súdu bol na zaplatenie finančnej čiastky za vzniknutú škodu poškodenému, zaviazaný žalobca ako škodca/poistený, neznamena, že žalobca ako poistený stratil voči poisťovateľovi nárok na refundáciu ním uspokojených nárokov poškodených. Žalobca ako poistený totiž na základe poistného vzťahu so žalovaným (poisťovateľom) mal nárok, aby žalovaný za neho poškodeným uhradil náhradu škody spôsobenú žalobcom v dôsledku prevádzky motorového vozidla. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že zo vzťahu žalobcu ako poisteného a žalovaného ako poisťovateľa, vyplýva právo žalobcu na náhradu plnenia, ktoré poskytol poškodeným (regresný nárok poisteného). Tento nárok ako už bolo vyššie uvedené nie je náhradou škody, ani nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia, avšak nie je svojou podstatou ani poistným plnením, ako tvrdí dovolateľ (to sa totiž poskytuje poškodenému), ale kompenzuje majetkovú ujmu poisteného vzniknutú v dôsledku úhrady oprávneného nároku poškodených, ktorého uhradenie mal kryté poistením jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Žalobca ako zodpovednostný subjekt mal plniť sám, ale zároveň mal nárok, aby za neho plnil poisťovateľ priamo poškodenému, čo sa v danom prípade ani po právoplatnosti rozhodnutia súdu o výške náhrady škody, kde bol poisťovateľ vedľajším účastníkom, nestalo. Poisťovateľ pri poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla poistné plnenie, ktorým sa nahrádza táto škoda neposkytuje poistenému, ale priamo poškodenému (§ 4 a § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Ak poistený škodu poškodenému sám nahradí, poisťovateľ sa nezbaví svojej povinnosti refundovať výplatu škody poistenému, pokiaľ poistený neprekročil rámec ustanovený právnymi predpismi o náhrade škody. Ak tento rámec poistený prekročí, poisťovateľ mu bude maximálne refundovať len toľko, koľko bol poistený zo zákona povinný uhradiť.

46. Na právnu otázku súvisiacu s tým, či uplatnený nárok žalobcu je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, alebo či sa jedná o právo vyplývajúce z poistného plnenia, či iný nárok poisteného, bezprostredne nadväzuje právna otázka posúdenia vznesenej námietky premlčania zo strany žalovanej poisťovne.

47. Oba sudy nižšej inštancie právne posúdili vznesenú námietku premlčania zo strany žalovaného podľa § 107 OZ, nakoľko nárok uplatnený žalobcom bol súdmi právne posúdený ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. V tomto prípade je zřejmé, že od vyriešenia prvej položenej právnej otázky (či

nárok žalobcu je bezdôvodným obohatením alebo právom z poistného plnenia) závisí aj aplikácia vhodného ustanovenia týkajúceho sa vznesenej námietky premlčania. Keďže súdy nižšej inštancie zhodne dospeli k záveru o vzniku bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu, logicky po právnej stránke aplikovali § 107 ods. 1 OZ vo veci vznesenej námietky premlčania. Ak však dovolací súd v rámci tohto rozhodnutia dospel k záveru, že súdy nižšej inštancie nesprávne právne posúdili právny titul uplatneného nároku žalobcu ako bezdôvodné obohatenie, pričom ide o právo na náhradu poskytnutej náhrady škody poisteným priamo poškodenému, je zrejmé, že súdy nižšej inštancie budú musieť opätovne právne posúdiť a vyhodnotiť námietku premlčania vznesenú žalovaným.

48. Dovolací súd pri posudzovaní premlčania najskôr poukazuje na rozhodovaciu prax pri posudzovaní premlčania obdobného regresného nároku poisťovateľa voči poistenému (vyplývajúci z § 12 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Podľa R 36/1980 „Právo poisťovne domáhať sa na poistenom, ktorý spôsobil škodu v stave zníženej schopnosti viesť motorové vozidlo po požití alkoholu náhrady sumy vyplatenej poškodenému podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 423/1991 Zb. [teraz § 12 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení], sa premlčí v trojročnej premlčacej lehote od vyplatenia škody poškodenému (§ 101 OZ)“. Rovnako aj podľa R 52/2004: Právo poisťovne voči poistenému na náhradu vyplatenej poistného plnenia, ktorým bola nahradená škoda tretej osobe spôsobená poisteným, sa premlčujú v trojročnej premlčacej dobe (§ 101 Občianskeho zákonníka.). K uvedenému rozhodnutiu súd dospel z dôvodu, že nakoľko škoda poškodeného bola nahradená zo zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, nárok uplatnený navrhovateľom podľa § 11 ods. 2 vyhlášky č. 423/1991 Zb., nie je nárokom na náhradu škody, ale osobitným nárokom, ohľadom ktorého platí všeobecná trojročná premlčacia doba. Dovolací súd aj s prihliadnutím na posudzovanie regresného nároku poisťovateľa voči poistenému, konštatuje, že právo poisteného z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi na náhradu poisteným uhradenej náhrady škody poškodenému (regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi) je osobitným nárokom poisteného voči poisťovni vyplývajúcim z poistného vzťahu a skutočnosti, že aj napriek uzavretému poisteniu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, poisťovateľ odmietol poškodeným plniť a náhradu škody uhradil poškodeným priamo poistený (škodca) z titulu jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Tento nárok poisteného voči poisťovateľovi nie je nárokom na náhradu škody, ani svojou podstatou nárokom na poistné plnenie (ako nároku na plnenie z poistnej udalosti, pretože to sa poskytuje poškodenému), ani nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia (škodca platil poškodenému ako zodpovedný subjekt), ale ide o regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi ako nárok poisteného (škodcu) z poistenia jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla na náhradu plnenia poskytnutého poisteným poškodenému/poškodeným z titulu jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Tento nárok poisteného sleduje primárny cieľ poistenia zodpovednosti za spôsobenú škodu a síce kompenzáciu majetkovej ujmy poisteného v dôsledku úhrady oprávneného nároku poškodeného na náhradu škody, ktorú mal plniť z titulu zákonného zmluvného poistenia poisťovateľ priamo poškodenému (i keď si poškodený priamo nárok voči poisťovateľovi neuplatnil). Keďže regresný nárok poisťovateľa voči poistenému sa premlčuje v 3-ročnej všeobecnej premlčacej lehote, nie je daný žiaden zákonný, či iný rozumný dôvod, prečo by nahliadanie na premlčanie a beh premlčacej lehoty týchto vzájomných regresných nárokov v rámci spravodlivého usporiadania vzťahov malo byť odlišné. Dovolací súd potom uzatvára, že regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi sa premlčuje vo všeobecnej 3-ročnej premlčacej dobe (§ 101 OZ), ktorá začína plynúť odo dňa nasledujúceho po vyplatení náhrady škody poškodenému zo strany poisteného, pretože to je deň kedy poistený mohol uplatniť tento regresný nárok voči poisťovateľovi prvý krát.

49. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje, že odvolací súd v spojení so súdom prvej inštancie dospeli k nesprávnemu právnemu názoru ohľadne posúdenia právneho titulu uplatneného nároku žalobcu, nakoľko v danom prípade nejde o nárok žalobcu o vydanie bezdôvodného obohatenia, ale žalobca si uplatňuje voči žalovanému nárok na náhradu poškodeným uhradenej škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, za ktorú bol zodpovedný a túto zodpovednosť mal poistený na základe poistnej zmluvy uzavretej so žalovaným ako poisťovateľom. Preto zároveň neprichádza do úvahy pri posudzovaní premlčania tohto nároku aplikácia § 107 OZ vo vzťahu k plynutiu a dĺžke premlčacej doby

do úvahy.

50. Z vyššie uvedeného teda vyplýva záver, že poškodený má pri škode spôsobenej mu prevádzkou motorového vozidla možnosť voľby, či si uplatní nárok na jej náhradu iba voči škodcovi (§ 427 OZ), či priamo voči poisťovateľovi z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti škodcu za spôsobenú škodu motorovým vozidlom (§ 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z.) alebo si svoj nárok uplatní voči obojm týmto subjektom súčasne. Plnenie na náhradu škody mu však patrí len jedenkrát, teda plnenie jedného z týchto subjektov (poisťovateľ, poistený/škodca) spôsobuje zánik nároku poškodeného na náhradu škody voči druhému subjektu (solučné účinky plnenia poskytnutého jedným z uvedených subjektov na povinnosť plniť druhého povinného subjektu). Aj napriek tomu, že zákon č. 381/2001 Z.z., výslovne neupravuje nárok poisteného voči poisťovateľovi na náhradu toho, čo poistený (škodca) ako náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla uhradil poškodenému, spravodlivému usporiadaniu vzťahov a naplneniu účelu tejto právnej úpravy, ktorým je poistná ochrana zodpovednej osoby (poisteného) a jej práva, aby za neho poisťovateľ náhradu škody zaplatil priamo poškodenému, zodpovedá právo poisteného voči poisťovateľovi na náhradu toho, čo z titulu jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (§ 427 OZ) ako zodpovedný subjekt na náhradu tejto škody uhradil poškodenému (regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi, ktorý neplnil poškodenému, hoci plniť mal). Poisťovateľ nie je zodpovedný poškodenému za škodu spôsobenú škodcom, je však z titulu poistnej zmluvy zaviazaný voči poistenému plniť za neho (za zodpovedného poisteného) náhradu škody priamo poškodenému. Ak si poškodený svoj nárok na náhradu škody žalobou uplatní iba voči poistenému (škodcovi), nemá to žiaden vplyv na poistný vzťah medzi poisteným a poisťovateľom a ani právne postavenie poisteného sa tým nemôže zhoršiť. Poistený preto môže následne od poisťovateľa žiadať náhradu toho, čo (napr. aj na základe súdneho rozhodnutia) z titulu jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla poškodenému uhradil, avšak maximálne do výšky, v akej bol poisťovateľ povinný uhradiť náhradu škody poškodenému. Tento osobitný nárok poisteného (škodcu) voči poisťovateľovi nie je nárokom z bezdôvodného obohatenia, pretože poistený (škodca) plnil ako osoba na to povinná z titulu jeho zodpovednosti za ním spôsobenú škodu prevádzkou motorového vozidla (§ 427 a nasl. OZ). Preto zároveň neprichádza do úvahy pri posudzovaní premlčania tohto nároku aplikácia § 107 OZ vo vzťahu k plynutiu a dĺžke premlčacej doby do úvahy. Tento nárok nie je ani náhradou škody, avšak nie je svojou podstatou ani poistným plnením (ako nároku na plnenie z poistnej udalosti, pretože to sa poskytuje poškodenému), ale kompenzuje poistenému úhradu oprávneného nároku poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, ktorého uhradenie mal kryté poistením jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Ide teda o regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi ako nárok poisteného (škodcu) z poistenia jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla na náhradu plnenia poskytnutého poisteným poškodenému z titulu jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Tento regresný nárok poisteného voči poisťovateľovi sa premlčuje vo všeobecnej 3-ročnej premlčacej dobe (§ 101 OZ), ktorá začína plynúť odo dňa nasledujúceho po zaplatení náhrady škody poškodenému zo strany poisteného, pretože to je deň kedy poistený mohol uplatniť tento regresný nárok voči poisťovateľovi prvýkrát.

51. Vzhľadom na to, že dovolateľ (žalovaný) dôvodne namietol nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, najvyšší súd žalovaným napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP).

52. Keďže dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a v prípade zrušenia výlučne rozsudku odvolacieho súdu by vzhľadom na nesprávnosť (a predovšetkým predčasnosť) právnych záverov súdu prvej inštancie bol odvolací súd povinný rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP), a to vo výroku I. a vo výroku III. a vec v zrušenej časti vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 CSP).

53. V ďalšom konaní sú súdy nižšej inštancie (súd prvej inštancie a odvolací súd) viazané právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 CSP).

54. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

55. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.